

Kennisdossier Plegeraanpak door tijdelijk huisverbod in Zeeland

Tijdelijk huisverboden: wat de samenwerking tussen casemanagers en Hulpofficieren van Justitie ook in uw regio kan opleveren

De plegeraanpak in het kort

Als iemand zich schuldig maakt aan huiselijk geweld of kindermishandeling kan de burgemeester een tijdelijk huisverbod (THV) opleggen. Dit is geregeld in de Wet tijdelijk huisverbod, die sinds 2009 van kracht is.

Geen contact

Bij een THV moet de plegger onmiddellijk zijn of haar huis verlaten en mag tien dagen niet terugkeren. Ook mag er geen enkel contact zijn met de partner en eventuele kinderen. Dit is bedoeld om de situatie tijdelijk te bevriezen en veiligheid en rust te creëren.

Verplichte hulpverlening

In deze korte periode moet verplichte hulpverlening op gang komen. Met als doel ervoor te zorgen dat de pleggers niet terugvallen in hun oude gewoontes en het geweld stopt. Er moet dus snel gehandeld worden door politie en professionals.

Preventief huisverbod

De meeste THV's worden opgelegd nadat de situatie is geëscaleerd, de plegger over de schreef is gegaan en er dus sprake is van een acute onveilige situatie. De wet biedt echter ook de mogelijkheid om een preventief huisverbod op te leggen – dus ook als er nog niet daadwerkelijk geweld is gebruikt.

Verlenging tot 28 dagen

Een THV kan eventueel verlengd worden tot 28 dagen. Dan komen er dus 18 dagen bij. Een uithuisgeplaatste die zich niet aan het THV houdt, kan maximaal twee jaar gevangenisstraf krijgen of een taakstraf. Als degene die uit huis is geplaatst het niet eens is met het THV, bestaat de mogelijkheid om er tegen in beroep te gaan bij de bestuursrechter.

'In het verleden werden de slachtoffers uit huis geplaatst om hen in veiligheid te brengen. Met een THV redeneer je andersom. Je laat de slachtoffers in hun veilige thuisomgeving, terwijl je de agressor ergens anders plaatst'. Renske Fraanje, beleidsadviseur CZW bureau

Hoe regio Zeeland de plegeraanpak organiseert

'Het opleggen van een THV kost veel tijd. Er moet in een korte tijd veel informatie worden verzameld, de achterblijver wordt bezocht en gehoord, de uithuisgeplaatste wordt gehoord en dan nog alle administratie die daarbij hoort. Dat kost je zo 8 uur. En dat is alleen nog maar het opstarten. We hebben het dan nog niet gehad over de begeleiding in de dagen die daarop volgen. Tot vijf jaar geleden stond je er als Hulpofficier van Justitie (HOVJ) alleen voor bij een THV. Dan deed je dit werk in je eentje. Dus stond niemand erom te trappelen. We legden dan ook relatief weinig huisverboden op. Ik had er destijds misschien een of twee keer per jaar mee te maken. Het gevolg? Ik deed er maar weinig ervaring mee op', vertelt André de Bree (Politie).

Vaste pool met ervaren mensen

Dat veranderde doordat er in Zeeland fte's speciaal vrijgemaakt werden voor THV's. André: 'De drie basisteams van de politie én de recherche leveren elk twee HOVJ's speciaal voor THV. Dus we hebben nu een vaste pool van acht mensen die elke maand drie tot vier diensten draaien. Zij beschikken over de juiste expertise en hebben veel ervaring met THV's kunnen opdoen de afgelopen jaren. We kunnen nu een crisis beter bezweren.'

Wisselwerking tussen veiligheid en zorg

Daarnaast trekken politie en zorgprofessionals intensiever met elkaar op. Als de HOVJ THV van dienst in het systeem ziet dat de politie in actie is gekomen na een melding huiselijk geweld, belt hij of zij de casemanager THV die op dat moment ook dienst heeft. Dat kan bijvoorbeeld *Hanneke Meesen zijn, THV casemanager van Maatschappelijk Werk Walcheren*. 'We overleggen samen. Proberen in kaart te brengen wat er is gebeurd en wat we eraan kunnen doen. Daarna gaan we samen op bezoek, eerste bij de achterblijver en daarna bij de pleger. We willen naar het perspectief van alle gezinsleden luisteren. Zo proberen we grip te krijgen op wat er speelt'

Risico's in kaart brengen

Na deze eerste gesprekken vullen HOVJ en casemanager het Risicotaxatie-instrument huiselijk geweld (RiHG) in. Dit helpt om een analyse van de situatie te maken. Hanneke: 'Er wordt naar wel twintig signalen gekeken. Van het verloop van het geweldsincident tot de aanwezigheid van kinderen tot de rol van alcohol en drugs. Zo brengen we risico's in kaart en onderzoeken we of er genoeg grond is voor een THV. Als dat het geval is, legt de HOVJ een THV op namens de burgemeester.'

Snel hulpverlening op gang krijgen

Daarmee is het niet afgelopen, hier begint het eigenlijk pas. 'We gaan direct kijken welke hulpverlening moet worden ingezet' zegt Hanneke. 'Dat doen we met behulp van Signs of Safety, een methodiek die erop gericht is om weer een veilige situatie te creëren. Samen met het gezin en de directbetrokkenen kijken we wat er nodig is om verder te kunnen. Het betrekken en verantwoordelijk maken van het netwerk rondom een gezin is essentieel. Dit zijn de mensen die er 24/7 kunnen zijn, ook wanneer de hulpverlening er niet is.'

Uniform heeft impact

Tijdens dit "netwerkberaad" schuift opnieuw ook de HOVJ aan. 'Dat er iemand in uniform aan tafel zit, heeft impact op de betrokkenen. Het is duidelijk serieus. Wij kunnen vanuit onze rol dingen ook wat dwingender zeggen dan de casemanager. Mensen even confronteren met een aantal dingen. Zodat de zorgprofessional daarna makkelijker verder kan', legt André uit.

Zijn huisarts, jeugdgezondheidszorg en school over de betrokken gezinsleden geïnformeerd? Zijn er met het gezin duidelijke veiligheidsafspraken gemaakt? Is de benodigde hulpverlening ingezet? En is er een datum geprikt voor een vervolgberaad? Pas dan doen de casemanager en de HOVJ een stap terug. Hanneke: 'Het zijn tien intensieve dagen. Sowieso blijven we betrokken totdat het THV afloopt.'

Wie doet wat?

Hulpofficier van Justitie <i>De Hulpofficier van Justitie (HOVJ) kan namens de burgemeester een huisverbod opleggen voor een periode van tien dagen. Samen met de casemanager bepaalt de HOVJ of hier voldoende grond voor is.</i>	Casemanager <i>De casemanager regelt de eerste gesprekken met zowel de achterblijvers als de uithuisgeplaatste. En zorgt ervoor dat de verplichte hulpverlening op gang komt als een THV daadwerkelijk aan de orde is.</i>
Ambtenaar openbare orde en veiligheid <i>Tijdens het THV houdt de casemanager contact met de ambtenaar openbare orde en veiligheid (AOV-er) van de gemeente over de stand van zaken. De AOV-er vormt de schakel tussen casemanager, HOVJ en burgemeester.</i>	Burgemeester <i>De HOVJ's zijn door de burgemeester gemandateerd om een THV op te leggen. Afhankelijk van de situatie kan een burgemeester besluiten het huisverbod te verlengen tot maximaal vier weken.</i>
Veilig Thuis <i>Alle opgelegde THV's worden gemeld en geregistreerd bij Veilig Thuis. De HOVJ neemt daarom altijd contact op met Veilig Thuis als een THV is opgelegd. Veilig Thuis neemt contact op met de casemanager om te bespreken of in hoeverre Veilig Thuis een rol kan spelen bij de hulpverlening.</i>	

'Doordat we als politie en casemanagers zo samenwerken, kunnen we beter inschatten hoe een gezin is of hoe een systeem werkt. De HOVJ stelt vragen, de casemanager stelt vragen. Ieder vanuit eigen achtergrond en expertise. Waardoor je zoveel meer informatie loskrijgt. En dus nog beter passende hulpverlening in kan zetten.' *Hanneke Meesen, casemanager Maatschappelijk Werk Walcheren*

Succesfactoren Zeeuwse aanpak

- ✓ **Voldoende fte vrijgemaakt voor THV**
Zeeland heeft ervoor gekozen om voldoende fte vrij te maken aan HOVJ's en casemanagers. De mensen die dienst hebben, weten dat ze alles uit hun handen kunnen laten vallen als zich een THV situatie aandient. Doet die situatie zich niet voor? Dan werken ze aan hun reguliere werkzaamheden.
- ✓ **Altijd samen op pad**
Casemanager en HOVJ voeren samen de gesprekken met plegers en achterblijvers. De casemanagers voelen zich hierdoor veiliger. De ingang tot penitentiaire inrichtingen – waar plegers kunnen verblijven – verloopt net iets soepeler. En er wordt meer informatie opgehaald over een gezin.
- ✓ **Elkaar goed leren kennen**
Goed samenwerken betekent elkaar kennen. Omdat er sprake is van vaste pools hebben HOVJ's en casemanagers elkaar de afgelopen jaren goed leren kennen. Dat zorgt voor vertrouwen en stimuleert om werkelijk samen voor de beste oplossing te gaan.
- ✓ **Kennis en ervaring opbouwen**
Doordat HOVJ's en casemanagers op dit thema zijn gezet, doen ze veel ervaring op met THV's en bouwen ze specifieke kennis op. Die kennis wordt versterkt door de trainingen die speciaal voor hen worden georganiseerd. Zo vindt er jaarlijks een cross-training THV plaats voor politie, casemanagers, AOV-ers en Veilig Thuis. Ook is er deskundigheidsbevordering door intervisiebijeenkomsten voor casemanagers.
- ✓ **Samenwerking met het veld**
De samenwerking met het Openbaar Ministerie (OM) Zeeland-West-Brabant is goed. In 2017 hield een officier van justitie van het OM tijdens een van de trainingen over THV een lezing gedragsaanwijzingen. Op grond van artikel 509hh Wetboek van Strafvordering kan het OM een contact- en gebiedsverbod opleggen voor de duur van 90 dagen. Dat betekent dat de pleger niet eens in de straat of de buurt van zijn huis mag komen. Deze zwaardere maatregel is een mogelijkheid om in te zetten als een THV onvoldoende heeft gewerkt. Ook kan het direct ingezet worden op advies van de HOVJ en casemanager
- ✓ **Inzetten op doorontwikkeling**
Er is een werkgroep THV met vertegenwoordigers van alle partijen. Leden van deze werkgroep houden zich bezig met de doorontwikkeling van THV. Zo buigen zij zich over de vraag in hoeverre preventieve THV's ingezet kunnen worden.

Een THV is een middel in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het is geen doel op zich. *Renske Fraanje, beleidsadviseur CZW bureau*

Grijs gebied: preventieve THV's

Als er geen acuut (politie)incident is geweest, maar er is wel sprake van een ernstige dreiging van huiselijk geweld of kindermishandeling, dan geeft de wet de ruimte om een preventief THV in te zetten. Vaak gaat het om complexe gezinnen, die al bekend zijn bij Veilig Thuis of bij andere instanties. In Zeeland wordt dit tot nu toe mondjesmaat gebruikt. André: 'Ik schat dat het gaat om twee tot drie procent van de huisverboden die we opleggen. Dus dat is echt nog heel weinig.'

Potentiële achterblijver

Hoe komt dat? In de praktijk blijkt het lastig om een knoop door te hakken. Om iemand tijdelijk uit huis te plaatsen, terwijl er geen strafbaar feit is gepleegd. André: 'Als we als politie gaan kijken nadat we signalen hebben gekregen vanuit de hulpverlening, dan zijn we toch erg afhankelijk van wat een potentiële achterblijver wil vertellen.' Hanneke beaamt dat: 'Iemand heeft nog niks fout gedaan. Maar je voelt de dreiging. Mensen geven signalen af, zijn bang. In het gesprek probeer je het eigenlijk open te breken, je zorgen uit te spreken. Maar je bent afhankelijk van wat de potentiële achterblijver wil.'

Blijvend aandachtspunt

Het is dus een beetje een grijs gebied. Dat realiseert ook Renske zich. 'Het preventief inzetten blijft een aandachtspunt. Door hier bijeenkomsten over te organiseren, te onderzoeken welke jurisprudentie er op dit gebied al is en tijdens de trainingen hier aandacht aan te besteden, hopen we dat we meer houvast krijgen.' Hanneke: 'Het kan een heel goed middel zijn. Je weet dan zeker dat er hulpverlening op gang wordt gebracht. En dat is goed, zeker als er kinderen betrokken zijn. We hebben tenslotte wel een plicht op veiligheid.'

Financiering

Kosten professionals

Gemeenten ontvangen van het Rijk de DUVO Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DU VO). Dit is een financiële bijdrage voor het aanpakken van alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. De kosten voor casemanagement worden uit deze bijdrage vergoed op basis van trajectfinanciering. Deze trajectfinanciering is gebaseerd op een inzet van gemiddeld 37 uur per traject. In totaal worden 54 trajecten per kalenderjaar, verdeeld over de vijf betrokken maatschappelijk werk organisaties, gegarandeerd afgenomen. Wordt er na de risicotaxatie geen tijdelijk huisverbod opgelegd? Dan worden de kosten vergoed op basis van gemiddeld 8 uur casemanagement voor het ondersteunen van de politie bij het invullen van de RiHG.

13 gemeenten in CZW

De dertien Zeeuwse gemeenten hebben zich verenigd in het College Zorg en Welzijn (CZW). Het CZW bureau Zeeland ondersteunt dit bestuurlijk overleg. Het bureau neemt de praktische uitvoering van de financiering voor haar rekening en heeft hierover aparte afspraken gemaakt met de verschillende maatschappelijk werk organisaties in de regio.

Kosten HOVJ's

De kosten van de HOVJ's THV vallen onder de algemene begroting van de politie. Er is geen aparte financiering voor. Het behoort tot de reguliere werkzaamheden van de politie

De eerste resultaten

'Sinds de vorming van de vaste pool van HOVJ' ers THV is het aantal huisverboden in eerste instantie omhooggegaan. Daarna iets gedaald. Momenteel zien we weer een stijging van het aantal huisverboden', vertelt Renske. 'In 2018 is er in Zeeland (exclusief Tholen) 60 keer geïnventariseerd of het THV ingezet moest worden. Het huisverbod is 43 keer daadwerkelijk opgelegd.'

Recidive voorkomen?

Renske: 'De vraag is natuurlijk of je er recidive mee voorkomt, zoals de bedoeling is. Dat is lastig meetbaar – daar worstelen we wel mee. Om hierover gefundeerde uitspraken te kunnen doen, verzamelen we nu data. We hebben een format ontwikkeld dat de casemanagers moeten invullen. Om meer zicht te krijgen op de problematiek die speelt en onderzoek te doen naar de effectiviteit van THV's.'

Effectiviteit

'Het lijkt er nu op dat een THV effectief is bij gezinnen waar het voor het eerst uit de hand gelopen is. Waarbij de dader zich realiseert dat het te ver is gegaan. Bij structurelere vormen van geweld zien we dat soms meerdere keren een THV wordt opgelegd. Dan kun je je afvragen hoe effectief het is. Dan is het goed om te kijken of er geen andere maatregelen of vormen van hulpverlening moeten worden ingezet. De casemanagers THV kunnen daarvoor contact opnemen met het team Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA). Ze worden na het THV ingezet, of soms zelfs al tijdens het THV. Dit team kan worden ingezet bij gezinnen met langdurige structurele en complexe problematiek als gevolg van geweld', aldus Renske.

Aantal huisverboden in Zeeland

Regio	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Oosterschelderegio	12	17	16	27	14	15	25	15	12
Walcheren	18	17	10	12	7	12	24	16	14
Zeeuws-Vlaanderen	24	18	19	14	17	18	22	14	17
Totaal	53	52	45	56	38	45	71	45	43
Tholen*	1	2	5	3	0	0	0	3	2

* De huisverboden in Tholen gaan via Veilig Thuis West-Brabant. Momenteel is er overleg om Tholen weer bij de regio Zeeland aan te laten sluiten.

Tips uit Zeeland

Regio Zeeland zet sinds 2014 een vaste pool HOVJ'ers en casemanagers in bij THV's. Een aantal tips op een rij.

- ✓ Durf er mensen voor vrij te maken.
- ✓ Maak de lijnen tussen politie en casemanagers zo kort mogelijk.
- ✓ Zorg dat het hele veld – van wijkagent tot hulpverlener – op de hoogte is van de mogelijkheden van een (preventief) THV.
- ✓ Maak goede afspraken met het OM. Het OM kan een gedragsaanwijzing opleggen als een THV onvoldoende blijkt te zijn. Hiermee krijg je een langere termijn om duurzame veiligheid te gaan waarborgen.
- ✓ Train politie, casemanagers, AOV-ers en Veilig Thuis in het omgaan met en organiseren van THV's.
- ✓ De HOVJ huisverbod én de casemanagers THV hebben één vast telefoonnummer. Degene die dienst heeft, schakelt dit door naar zijn of haar eigen telefoon.

Ook aan de slag met THV's en een doordachte plegeraanpak?

Een goede plegeraanpak bij huiselijk geweld voorkomt recidive. Verschillende gemeenten werken daarom aan de ontwikkeling van de plegeraanpak. Dit sluit aan bij actielijn 2 van het landelijke meerjarenprogramma "Geweld hoort nergens thuis: Duurzaam stoppen en oplossen.

- Wilt u met iemand sparren over de manier waarop Zeeland dit aanstuurt? Stuur dan een mail naar Renske Fraanje via r.fraanje@czwbureau.nl. Zij is beleidsadviseur bij CZW bureau.
- Wilt u spreken met de contactpersoon centrumgemeente? Stuur dan een mail naar Saskia Ummels via s.ummels@czwbureau.nl.
- Spreekt u liever met iemand van het landelijke programma Geweld hoort nergens thuis, stuur dan een mail naar info@geweldnrogensthuis.nl.